

**ЦЕНТР ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ТА ПЕРЕДАЧІ ТЕХНОЛОГІЙ НАН УКРАЇНИ**

**Капіца Ю. М.
Ступак С. К.
Жувака О. В.**

**АВТОРСЬКЕ ПРАВО
І СУМІЖНІ ПРАВА
В ЄВРОПІ**

Copyright and Related Rights in Europe

Київ — Логос — 2012

УДК 347.78(4)
ББК 67.9(4)404.3
К20

Капіца Ю.М.

К20 **Авторське право і суміжні права в Європі:** монографія / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, О. В. Жувака.— К.: Логос, 2012.— 696 с.
ISBN 978-966-171-656-7.

У монографії досліджується законодавство Європейського Союзу у сфері авторського права і суміжних прав, практика його застосування, негармонізоване авторське правове законодавство держав-членів, формування системи охорони авторського права і суміжних прав у Європі під впливом діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності, інституцій Європейського Союзу та Ради Європи. Наведені результати порівняльного аналізу законодавства України та ЄС. Аналізуються проблеми становлення інституту авторського права і суміжних прав в Україні.

Публікуються директиви та регламенти Європейського Союзу у сфері охорони авторського права і суміжних прав та захисту прав інтелектуальної власності.

Монографія спрямована на фахівців, що працюють у сфері охорони прав інтелектуальної власності, авторів, виконавців, виробників фонограм, фахівців організацій мовлення, науковців, викладачів вищих навчальних закладів, працівників органів державного управління.

УДК 347.78(4)
ББК 67.9(4)404.3

Kapitsa Yuriy, Stupak Sergiy, Juvaka Oleksandr
Copyright and Related Rights in Europe.— Kyiv: Logos, 2012.— 696 p.

The monograph presents analysis of harmonised and non-harmonised legislation of the EU member-states in the sphere of copyright and related rights, EU Court of Justice practice and results of EU acts implementation. The development of the system of copyright and related rights in Europe under the impact of WIPO, EU and Council of Europe is investigated.

The results are presented of the comparative analysis of Ukrainian legislation and the EU. The problems of formation of the system of copyright and related rights in Ukraine is analysed. The edition contains translations of the EU acts in the sphere of copyright and related rights and enforcement of intellectual property rights.

The monograph is addressed to the specialists, which work in the sphere of intellectual property protection, authors, performers, phonogram manufacturers, broadcast organizations, researchers, university lecturers, specialists of the state governments institutions.

Рецензенти: *доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України А.С. Довгерт,*
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України Р.А. Майданик

*Рекомендовано до друку ухвалою Вченої ради
Інституту законодавства Верховної Ради України
Охороняється авторським правом України та міжнародним авторським правом*

ISBN 978-966-171-656-7

© Капіца Ю. М., Ступак С. К.,
Жувака О. В., 2012

ЗМІСТ

Скорочення	10
Передмова	11
Глава 1. Охорона авторського права і суміжних прав у Європі	15
§ 1.1. ГАРМОНІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.	15
1.1.1. Утворення Європейської Економічної Спільноти та перші судові рішення. Компетенція ЄС у сфері охорони авторського права і суміжних прав.	15
1.1.2. Авторське право та виклики технологій (1988, 1991)	23
1.1.3. Авторське право і суміжні права в інформаційному суспільстві (1995, 1996)	25
1.1.4. Оцінка законодавства Європейського Союзу (2004)	27
1.1.5. Кодифікація норм авторського права (2006). Європейський кодекс авторського права	34
1.1.6. Авторське право в економіці на основі знань (2008, 2009)	42
1.1.7. Цифровий порядок денний для Європи (2010)	47
1.1.8. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності. Інтернет-піратство. Протиконтрафактна торговельна угода (2009–2011)	48
1.1.9. Розповсюдження аудіовізуальних творів онлайн (2011)	53
1.1.10. Перспективи розвитку авторського права і суміжних прав	55
Висновки. До регламенту ЄС щодо авторського права і суміжних прав	60
§ 1.2. ДІЯЛЬНІСТЬ РАДИ ЄВРОПИ У СФЕРІ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ	67
1.2.1. Угоди Ради Європи.	69
1.2.2. Рекомендації Комітету Міністрів	78
1.2.3. Рада Європи та розвиток європейського і міжнародного законодавства у сфері авторського права і суміжних прав	89
<i>Телевізійне мовлення</i>	89
<i>Транскордонне та кабельне телебачення</i>	92
<i>Становлення сучасного інформаційного суспільства</i>	95
Висновки	96
§ 1.3. ПИТАННЯ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС	99
1.3.1. Тимчасова угода й Угода про партнерство та співробітництво	99
1.3.2. Адаптація законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності.	102

1.3.3. Проведення порівняльних досліджень права України та Європейського Союзу: питання методології	116
Висновки	127
Глава 2. Гармонізоване законодавство у сфері авторського права і суміжних прав Європейського Союзу та законодавство України	130
§ 2.1. ПРАВОВА ОХОРОНА КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ	130
2.1.1. Причини гармонізації	130
2.1.2. Підготовка директиви	131
2.1.3. Розвиток та практика застосування законодавства	135
2.1.4. Предмет захисту та поняття комп'ютерної програми.	140
2.1.5. Авторство та майнові права	141
2.1.6. Засоби захисту	144
2.1.7. Строк охорони	144
Висновки	144
§ 2.2. ПРАВО НА ПРОКАТ, ПРАВО НА ПОЗИЧКУ ТА ДЕЯКІ СУМІЖНІ ПРАВА.	146
2.2.1. Причини гармонізації. Регулювання прокату та позички в державах-членах ЄС	146
2.2.2. Підготовка директиви	149
2.2.3. Розвиток та практика застосування законодавства	153
2.2.4. Перспективи розвитку законодавства.	160
2.2.5. Предмет гармонізації та суб'єкти права	162
2.2.6. Суміжні права	164
2.2.7. Справедлива винагорода	166
Висновки	169
§ 2.3. МОВЛЕННЯ, ПУБЛІЧНЕ СПОВІЩЕННЯ ТА КАБЕЛЬНА РЕТРАНСЛЯЦІЯ.	172
2.3.1. Міжнародно-правове регулювання мовлення, публічного сповіщення та кабельної ретрансляції	172
2.3.2. Регулювання мовлення, публічного сповіщення та кабельної ретрансляції в державах-членах ЄС. Причини гармонізації	174
2.3.3. Підготовка директив	177
2.3.4. Розвиток та практика застосування законодавства	180
2.3.5. Терміни, що застосовуються	188
2.3.6. Права, пов'язані з публічним сповіщенням, та їх обмеження	192
2.3.7. «Європейський твір» та передачі (фільми), виготовлені в Україні	194
Висновки	196
§ 2.4. СТРОКИ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ	199
2.4.1. Міжнародно-правове регулювання строків охорони авторського права і суміжних прав та строки охорони прав у державах-членах ЄС. Причини гармонізації	199
2.4.2. Підготовка директиви, розвиток та практика застосування законодавства в державах-членах ЄС	204

2.4.3. Перспективи розвитку законодавства	213
2.4.4. Строк чинності авторського права.	214
2.4.5. Строки чинності суміжних прав	221
2.4.6. Строки охорони об'єктів авторського права і суміжних прав, країною походження яких є третя країна, а творець не є громадянином Спільноти	224
Висновки	225
§ 2.5. ПРАВОВА ОХОРОНА БАЗ ДАНИХ	228
2.5.1. Причини гармонізації. Охорона баз даних в державах-членах ЄС	228
2.5.2. Підготовка директиви	229
2.5.3. Розвиток та практика застосування законодавства	230
2.5.4. Перспективи розвитку законодавства.	237
2.5.5. Предмет захисту та поняття баз даних.	239
2.5.6. Автори баз даних	239
2.5.7. Охорона авторським правом	240
2.5.8. Право <i>sui generis</i>	241
2.5.9. Загальні положення	249
Висновки	250
§ 2.6. АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	252
2.6.1. Причини гармонізації	252
2.6.2. Правова охорона авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві на міжнародному рівні	254
2.6.3. Робота з підготовки директиви 2001/29/ЄС	255
2.6.4. Розвиток та практика застосування законодавства	262
2.6.5. Перспективи розвитку законодавства	274
2.6.6. Підходи та ставлення до проблеми у ЄС та Україні	279
2.6.7. Права, охорона яких надається директивою	280
2.6.8. Винятки та обмеження	281
2.6.9. Зобов'язання щодо технологічних заходів та санкцій	283
Висновки	284
§ 2.7. ПРАВО СЛІДУВАННЯ	288
2.7.1. Регулювання права слідування в державах-членах ЄС. Причини гармонізації	288
2.7.2. Підготовка директиви	293
2.7.3. Розвиток та практика застосування законодавства	296
2.7.4. Перспективи розвитку законодавства	298
2.7.5. Регламентация права слідування та перелік об'єктів, на які це право поширюється.	299
2.7.6. Особи, які мають сплачувати винагороду (роялті), та механізм забезпечення її збору	301
2.7.7. Визначення ставок винагороди за право слідування	302
Висновки	304

Глава 3. Негармонізоване законодавство у сфері авторського права і суміжних прав та законодавство України	307
§ 3.1. КОЛЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ СУБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО І СУМІЖНИХ ПРАВ.	308
3.1.1. Загальні положення. Виникнення колективного управління та організацій колективного управління	308
3.1.2. Моделі діяльності організацій колективного управління	313
3.1.3. Гармонізація колективного управління в ЄС.	315
3.1.4. Колективне управління у державах-членах ЄС Центральної та Східної Європи	328
<i>Визначення поняття організації колективного управління. Правами яких осіб передбачено управління через організацію колективного управління. Організаційно-правова форма та повноваження організації колективного управління</i>	328
<i>Організація колективного управління і держава. Критерії набуття статусу організації колективного управління та умови позбавлення цього статусу</i>	330
<i>Ставки винагороди, що запроваджуються організацією колективного управління, покриття витрат на їх діяльність</i>	333
<i>Права й обов'язки користувачів.</i>	334
<i>Сфери обов'язкового колективного управління.</i>	335
<i>Інформація про діяльність окремих організацій колективного управління Угорщини та Чехії.</i>	336
3.1.5. Колективне управління правами в Україні	339
<i>Загальні положення.</i>	339
<i>Уповноважені організації колективного управління.</i>	341
<i>Проблеми колективного управління.</i>	346
3.1.6. Порівняльна практика колективного управління	349
Висновки	355
§ 3.2. ПУБЛІЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ФОНОГРАМ І ВІДЕОГРАМ, ОПУБЛІКОВАНИХ З КОМЕРЦІЙНОЮ МЕТОЮ	358
3.2.1. Загальні положення. Виникнення виплати винагороди за використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою	358
3.2.2. Публічне використання у державах-членах ЄС Центральної та Східної Європи фонограм, відеограм, опублікованих з комерційною метою	360
3.2.3. Публічне використання в Україні фонограм, відеограм, опублікованих з комерційною метою	362
Висновки	366
§ 3.3. ВІДТВОРЕННЯ В ОСОБИСТИХ ЦІЛЯХ (ПРИВАТНЕ КОПІЮВАННЯ)	369
3.3.1. Загальні положення. Історія виникнення приватного копіювання. Практика в «старих» державах-членах ЄС	369
3.3.2. Приватне копіювання творів, записаних виконань, фонограм, відеограм у державах-членах ЄС Центральної та Східної Європи	375

3.3.3. Перспективи розвитку сфери приватного копіювання в ЄС . . .	377
3.3.4. Відтворення в особистих цілях творів, записаних виконань, фонограм, відеограм в Україні.	380
Висновки	382
§ 3.4. РЕПРОГРАФІЧНЕ ВІДТВОРЕННЯ	385
3.4.1. Загальні положення. Досвід «старих» держав-членів	385
3.4.2. Репродграфічне відтворення у державах-членах ЄС Центральної та Східної Європи	388
<i>Випадки, на які поширюється чи не поширюється збирання винагороди за репродграфічне відтворення</i>	<i>388</i>
<i>Платники та отримувачі збору за репродграфічне відтворення</i>	<i>389</i>
<i>Ставки винагороди, умови її збору, розподілу та виплати</i>	<i>390</i>
3.4.3. Репродграфічне відтворення в Україні	392
Висновки	392
§ 3.5. ФІЛЬМ, АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ТВІР І ВІДЕОГРАМА	394
3.5.1. Авторство фільму. Фільм, аудіовізуальний твір і відеограма в ЄС	394
3.5.2. Майнові права на фільм, аудіовізуальний твір і відеограму в деяких державах-членах ЄС Центральної та Східної Європи	399
3.5.3. Фільм: поняття та порівняльна характеристика у законодавстві ЄС та України	403
3.5.4. Врегулювання питання аудіовізуального твору і відеограми в Україні	404
3.5.5. Законодавство України про кінематографію та питання авторського права і суміжних прав	406
Висновки	407
§ 3.6. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ (МОРАЛЬНІ) ПРАВА	410
3.6.1. Виникнення моральних прав. Чинність моральних прав у державах-членах ЄС	410
3.6.2. Моральні права в державах-членах ЄС Центральної та Східної Європи	414
3.6.3. Особисті немайнові права в Україні.	419
Висновки	421
Глава 4. Захист прав інтелектуальної власності в Європейському Союзі та Україні	423
§ 4.1. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	423
4.1.1. Захист прав інтелектуальної власності у державах-членах ЄС та Європейському Союзі	424
4.1.2. Підготовка актів Спільноти у сфері реалізації прав інтелектуальної власності.	428
4.1.3. Розвиток та практика застосування законодавства	438
4.1.4. Предмет та сфера застосування	451

4.1.5. Загальні зобов'язання щодо заходів, процедур та засобів	452
4.1.6. Особи, які мають право вимагати застосування заходів, процедур та засобів.	452
4.1.7. Презумпція авторського права	453
4.1.8. Докази	453
4.1.9. Тимчасові заходи	453
4.1.10. Забезпечення доказів.	457
4.1.11. Тимчасові та застережні заходи	458
4.1.12. Право на інформацію.	459
4.1.13. Заходи, що впливають з рішення справи по суті: виправні, альтернативні, судова заборона	460
4.1.14. Відшкодування та судові витрати.	462
4.1.15. Опублікування судових рішень	464
4.1.16. Кодекси поведінки	464
Висновки	464
§ 4.2. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	469
4.2.1. Угода ТРІПС та законодавство держав-членів ЄС	469
4.2.2. Рівень покарань та рівень піратства	475
4.2.3. Причини гармонізації та підготовка актів ЄС	477
4.2.4. Мета та обсяг кримінального захисту	488
4.2.5. Злочини	489
4.2.6. Санкції	490
Висновки	493
§ 4.3. МИТНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	495
4.3.1. Причини гармонізації та підготовка актів Спільноти.	495
4.3.2. Розвиток та практика застосування законодавства	499
4.3.3. Об'єкти, щодо яких застосовуються митні засоби	503
4.3.4. Сфера застосування	507
4.3.5. Заходи, що вживаються до подання заяви на застосування митних дій (дії <i>ex officio</i>).	508
4.3.6. Подання заяви	510
4.3.7. Прийняття заяви	515
4.3.8. Застосування митних заходів	516
4.3.9. Спрощена процедура знищення товарів з порушенням прав інтелектуальної власності.	520
4.3.10. Санкції	521
4.3.11. Відповідальність митних органів	522
Висновки	523
ЗАКЛЮЧЕННЯ.	526
Література.	558

ДОДАТКИ

Міжнародно-правові акти Ради Європи у сфері авторського права і суміжних прав та захисту прав інтелектуальної власності	593
Директиви та регламенти Європейського Союзу з питань охорони авторського права і суміжних прав та захисту прав інтелектуальної власності	595
Статус міжнародних договорів у сфері охорони авторського права і суміжних прав, учасниками яких є держави-члени Європейського Союзу, Україна та інші європейські країни	599
Закони та основні підзаконні акти країн Європи у галузі авторського права і суміжних прав	602

АКТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Охорона авторського права і суміжних прав

Директива Ради 93/83/ЄЕС від 27 вересня 1993 року про координацію деяких положень авторського права і суміжних прав за застосування їх до супутникового мовлення та кабельної ретрансляції	610
Директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 1996 року про правову охорону баз даних	618
Директива 2001/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві	628
Директива 2001/84/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 вересня 2001 року про право слідування на користь автора оригінального твору мистецтва	642
Директива 2006/115/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2006 року про право на прокат, право на позичку та деякі суміжні права у сфері інтелектуальної власності (кодифікований текст)	649
Директива 2006/116/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2006 року про гармонізацію строку охорони авторського права і деяких суміжних прав (кодифікований варіант)	655
Директива 2011/77/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 грудня 2011 року, яка доповнює Директиву 2006/116/ЄС про строк охорони авторського права і деяких суміжних прав (витяг)	661
Директива 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про правову охорону комп'ютерних програм (кодифікований текст)	664

Захист прав інтелектуальної власності

Директива 2004/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності	669
Регламент Ради (ЄС) № 1383/2003 від 22 липня 2003 року щодо митних дій стосовно товарів з підозрою на порушення певних прав інтелектуальної власності та заходів, що мають вживатися стосовно товарів, які порушують такі права.	680